

**PIEMIŅAS VIETAS
ROPAŽU NOVADĀ
UN TĀ APKĀRTNĒ**

Pieminēt nozīmē – atskatīties un ieraudzīt nevis biedējošu tumsu, bet daudz uguntiņas, kas tavai kājai nav ļāvušas paslīdēt. Arī tu taču kādreiz tā mirgosi, un, kāds atskatoties, teiks paldies.

Pieminēt nozīmē – atbrīvot iztēli, ļaut atbrīvoties fotogrāfijām un nostāstiem un, kaļot akmeni, rakstot mūziku un literārus darbus, ieaust to visu paaudžu gobelēnā.

Laiks, kad šķiet – pasaule tūlīt izgāzīsies no eņģēm, daudz biežāk pieminam tos, kas šo pasauli līdz šim ir noturējuši.

/Anda Līce/

Piemīņas vietu ierīkošana, karavīru kapu vietu apzināšana, saglabāšana un kopšana apliecina cilvēku kolektīvās atmiņas noturīgumu par svarīgiem notikumiem saistībā ar sava novada, Latvijas un arī Eiropas vēsturi. Ropažu un apkārtējo novadu teritorijā ir daudzas piemiņas vietas, kas atgādina par divu 20.gadsimta pasaules karu notikumiem: karavīru kapu vietas, kur apglabāti Nāves salā kritušie 1916. gadā, pēc kaujas pie Mazās Juglas 1917. gada 1. – 2. septembrī; Brīvības cīņās 1919. gadā ar Landesvēra armiju un Dzelzsdivīziju kritušo karavīru kapi, II pasaules kara beigu posmā 1944. gada rudenī kritušo gan vācu, gan padomju karavīru atdusas vietas. Karavīru kapsētas tiek saudzētas un koptas, nešķirojot *savējos* un *svešos*. Ir svarīga atziņa – nepieļaut jaunu karavīru kapsētu rašanos.

Uzstādītāpiemiņas zīmes ciematu centros ir vietas, kur iedzīvotāji pulcējas uz piemiņas pasākumiem, iesaistot skolu jaunatni un mācot, ka šajā trauksmainajā un trokšņainajā laikmetā ir vajadzīgi klusuma un pārdomu brīži.

Brāļu kapi pie Lielkangariem

2013. gada 28. oktobrī

400m ZA no bijušās Lielkangaru muižas atrodas Brāļu kapi krievu un latviešu karavīriem, kuri krituši 1917. gada 1. – 3. septembrī kaujās pie Mazās Juglas. Apbedījumi izvietoti 6x30m teritorijā divās rindās (6 kapu kopiņas) ar egļu stādījumu gar ārējo (ceļa) malu. Karavīru pīšļi uz šejieni pārvietoti Latvijas brīvvalsts laikā no Stūrmaņu mājām, kur bijuši apbedīti ceļa maļā pie ozoliem. Apbedīto skaits nav zināms.

Bērza krusti uzstādīti 2012. gadā Andreja Plandera vadībā.

Brāļu kapi pie Lielkangariem

2013. gada 28. oktobrī

400m ZA no bijušās Lielkangaru muižas, zemes ceļā malā, atrodas 1.KP Brāļu kapi, kuros apbedīti 79 vācu un nezināms skaits krievu un latviešu strēlnieku. Vācu apbedījumiem apkārt ir akmens mūris (26x30m), bet centrā – sarkanā granīta pieminēklis (1928. g.) ar tekstu:

ERENFRIEDHOF – GROSSKANGERN

1914 – 1918 HIER RUHEN 79 DEUTSCHE KRIEGER

BAYR. INF. REGT. 4 – 8 – 25 PREUSS. INF. REGT. 92

SIE ALLE STARBEN

Uz individuālajiem betona krustiņiem (daļa sadauzīti) lasāms, ka lielākā daļa apbedīto krituši 1917. gada 3. septembrī un to vidū ir arī karavīri no citām karaspēka daļām. Kapu renovācija 2004. gadā.

Brāļu kapi pie Šmīziņkroga

2014. gada 1. martā

Uz Stopiņu un Ropažu novadu robežas Ērgļu šosejas 18.kilometrā, apmēram vienu km aiz Līčiem, nogriežas ceļš un Juglas mežniecību (Ieviņu mājas, bijušais Šmīziņkrogs). Pirms mežniecības, ceļa kreisajā pusē krūmiem apauguša strauta malā atrodas 1. pasaules karā Mazās Juglas kaujā kritušo 116 nezināmo krievu karavīru no 14. Sibīrijas strēlnieku pulka un 100 vācu karavīru, kas krituši 1917. gada 2. – 3. septembrī, brāļu kapi.

60. gados pie krievu armijas karavīru kapu kopas uzlikta granīta plāksne uz mūrēta balto ķieģeļu pamata ar tekstu krievu valodā.

Brāļu kapi Zaķumuižā

2014. gada 26. aprīlī

Upesciema ceļu krustojumā atrodas 14 m gara kapu kopa ar diviem betona krustiem, veltītiem krievu un latviešu karavīriem. Kapos, pēc vietējo ziņām 1917. gada septembrī apglabāti 7 krievu armijas karavīri, kuri nošauti pie zirgu staļļa. Palielā kapu kopa tomēr liecina, ka tur apbedīts lielāks skaits kritušo karavīru

Pēc M.Juglas kaujām 2. septembra vakarā 2. latviešu strēlnieku brigāde atgāja no pozīcijām pie L.Juglas no Valdenrodes (tagad Zaķumuižas) līdz Lielkangariem. Zaķumuižas iecirknī pozīcijas ieņēma 8. Valmieras latviešu strēlnieku pulks.

Kapi tika sakopti 1989. gadā. Blakus pareizticīgo krustam uzstādīja otru betona krustu – šeit apbedītajiem latviešu strēlniekiem.

Brāļu kapi pie Podkājām

2014. gada 22. martā

Garkalnes – Mālpils ceļa 11.km pie pagrieziena uz Ropažiem piekalnītē aiz Podkāju mājām atrodas I pasaules kara Brāļu kapi, kuros apbedīti 47 vācu (6 nezināmi) un 12 krievu (11 nezināmi) karavīri, kas krituši 1917.gada septembrī. Kritušo vāciešu vidū ir viens virsnieks – štāba ārsts.

1938. gadā kapos uzstādīts granīta pieminēklis un 12 betona plāksnes, izveidojot no atsevišķām 3 rindu kapu kopiņām vienu garu un platu kapu kopu.

Endzeliņu Brāļu kapi

2014. gada 22. martā

Endzeliņu pareizticīgo kapsētā apbedīti I pasaules karā bij. Krievu muižas (tag. Tumšupe) pagasta skolā ierīkotajā hospitālī mirušie un apkārtņē kritušie karavīri. 1939.gada 25.jūnijā vietējie iedzīvotāji virspriestera J.Svempa ar Armijas Ekonomiskā veikala atbalstu izraka 20 vietās apraktos karavīrus un pārveda Endzeliņu pareizticīgo kapsētā, kur apbedīja kopējā kapā.

Apglabāto skaits nav zināms. Tagad kapi netiek kopti, jo arī civiliedzīvotāju apbedījumi sen nenotiek.

Brāļu kapi pie Tēraudu mājām

2014. gada 9. martā

Divus km aiz Sauriešiem atrodas Tēraudu (Štālu) mājas. Šeit 1917. gadā Mazās Juglas kauju laikā atradās 8. Valmieras strēlnieku pulka štābs. Šosejas pretējā pusē 1917. gada septembra kaujās par Rīgu kritušo latviešu un krievu karavīru, kā arī vācu karavīru kapi. 1938. gadā kapus iekārtojuši vācieši.

Šeit varētu būt apbedīti 188 vācu un 213 nezināmi Krievijas armijas karavīri no 136. Sibīrijas strēlnieku divīzijas un 8. Valmieras pulka strēlnieku brigādēm.

Vācu karavīru apbedījumiem uzstādīti divi granīta pieminekļi. Nedaudz tālāk no centrālā pieminekļa, aizmugurē, mūrēta apļa vidū atrodas piemineklis ar tekstu (tulkojumā): “Mēs dusam šeit kopā kā ierindā, mēs stāvējām kopā dzīvē. Viens krusts, vienāds rotājums tiek mums uz kapa dots. Tagad mēs atpūšamies no gariem strīdiem, mēs ieejam mierīgi mūžībā.” Latviešu un krievu strēlniekiem atklātais koka krusts ar uzrakstu: “8. Valmieras pulka strēlniekiem 136. Sibīrijas divīzijas karavīriem, kritušajiem 1917. gadā.”

Brāļu kapi pie Auziņu mājām

2014. gada 1. martā

Ulbrokas – Ogres un Ikšķiles – Dobelnieku ceļu krustojuma tuvumā pie Auziņu mājām atrodas I pasaules kara brāļu kapi, kuros apbedīti 135 vācu karavīri un 153 latviešu strēlnieki, kas krituši 1917. 1. – 2. IX pie M.Juglas. Šajā rajonā ceļu pār upi pie Skripstes mājām sargāja 5. Zemgales pulks.

1926. gadā kapos atklāts melnā granīta pieminekļis ar uzrakstu vācu valodā. 1938. gadā tos atjaunoja un paplašināja kapsētu, aprokot tai apkārt grāvi un apstādot ar eglīšu dzīvžogu. 1967. gadā atklāja granīta pieminekli ar baltā marmora plāksni, kurā iegravēts teksts:

“Mūžīga piemiņa kritušajiem 2. Latviešu strēlnieku brigādes karavīriem, kas aizstāvēja Rīgu pret vācu iebrucējiem pie Mazās Juglas 1917. gada 19., 20. un 21. augustā.

Brāļu kapi pie Luņģiem “Lundt”

2014. gada 9. martā

I pasaules karā kritušo karavīru kapsēta “Luņģi” atrodas Ikšķiles – Dobelnieku ceļa malā, 28km no Rīgas. Kapsētā apbedīti 95 vācu karavīri, kuri krituši kaujās pret Krievijas 130. Hersonas kājnieku pulku 1917.gada 1. – 2. septembrī. Sākotnēji kapu kopa vietējie iedzīvotāji. 1926.gadā ar Vācijas valdības finansiālu atbalstu tika uzlikti betona krustiņi un granīta pieminekļi. Padomju okupācijas laikā kapsētu izdemolēja, iznīcināja un sabojāja daļu betona krustu.

Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas Ikšķiles pašvaldība veic kapu atjaunošanas un sakopšanas darbus.

Brāļu kapi Piķukalna birztaļā

2014. gada 9. martā

Salaspils novadā netālu no Ulbrokas – Ogres un Ikšķiles – Dobelnieku ceļu krustojuma, Piķukalnu māju birztaļā atrodas I pasaules kara Brāļu kapi. Piķukalna pusmuižā 1916. un 1917. g. atradās krievu armijas 21. Korpusa 44. Kājnieku divīzijas 2. Pārsiešanas punkts. Precīzs apbedīto skaits nav zināms, bet minētā korpusa ziņojumos teikts, ka no saindēšanās ar gāzēm 1916.gada rudenī miruši ap 60 karavīru.

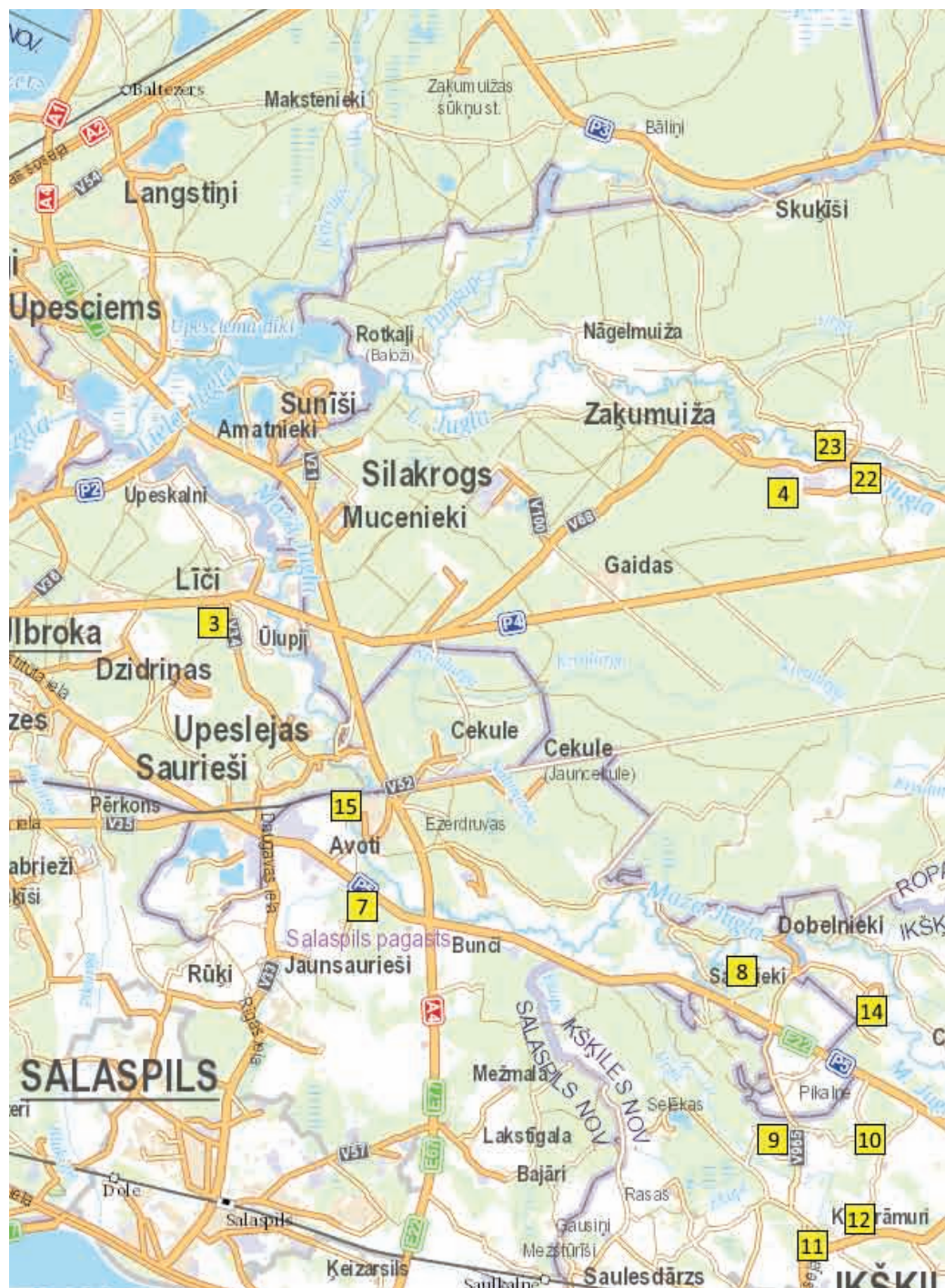
No 1917. gada 1. – 2. septembra kaujām, kad vācieši forsēja Daugavu un sasniedz Mazās Juglas krastus, šeit apbedīti 12 vācu, 5 krievu un 2 latviešu karavīri. Tiem 1926. gadā uzcelts granīta piemineklis ar tekstu vācu valodā. Palielajā kapu teritorijā saglabāties arī viens dzelzs cauruļu krusts.

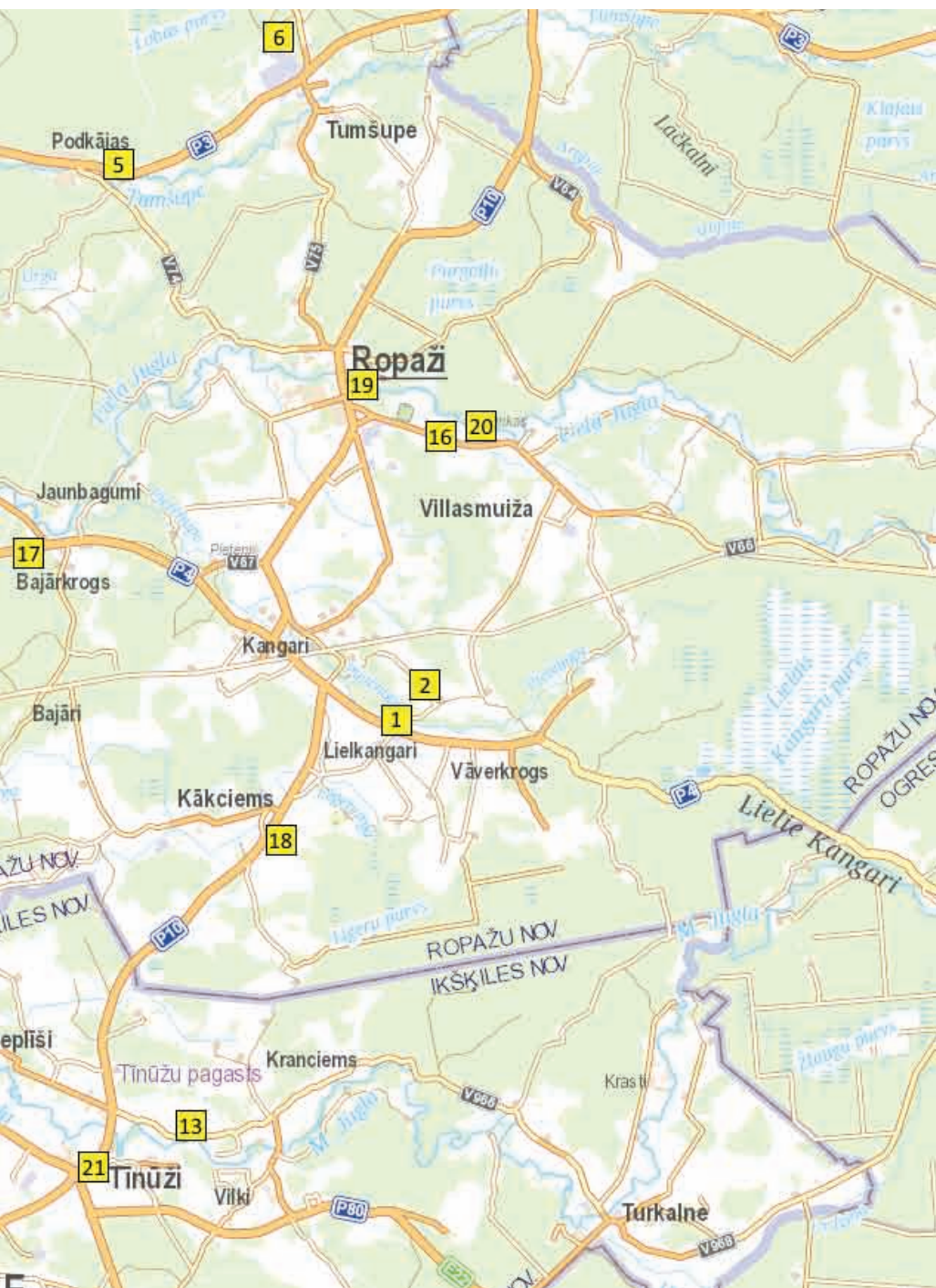
II Kaparāmuru Brāļu kapi

2014. gada 9. martā

Kapsēta atrodas pie Ikšķiles – Selēku un Ikšķiles – Dobelnieku ceļu sazarojuma 30km no Rīgas. 1916. gadā šajā vietā apglabāti 272 Krievijas armijas karavīri, kuri miruši no saindēšanās ar gāzēm “Nāves salā”. Otrajā kapsētas daļā vācieši izveidoja atsevišķu apbedījuma vietu 42 vācu karavīriem, kuri 1917. gada 1. septembrī devās uz Mazās Juglas upes rajonu. Rūpes par kapu kopšanu uzņēmusies Ikšķiles pašvaldība. 2011.gadā tika uzlikts pareizticīgo krusts kritušajiem Krievijas armijas karavīriem.

I Kaparāmuru Brāļu kapi

2014. gada 9. martā

Pirmā pasaules kara karavīru kapsēta atrodas pie Ikšķiles – Dobelnieku ceļa. Plāksne pie vārtu betona staba vēsta, ka šeit apbedīti 4470 (pēc Brāļu kapu komitejas materiāliem – 1000) Krievijas armijas karavīri (to skaitā arī latvieši), kuri krituši vai miruši, saindējoties ar indīgajām gāzēm “Nāves salā” 1916. gadā. 1968. gadā, nolīdzinot kapu kopas, tika uzstādīts granīta centrālais pieminēklis ar uzrakstu: **DZĪVES SPĒKS/NEMIRST/4470/1915 – 1917** un 44 laukakmeņus.

Brāļu kapi “Lejastīnūži”

2014. gada 9. martā

Pirmā pasaules kara vācu karavīru kapsēta atrodas Ikšķiles novadā Ropaži – Tīnūži ceļa malā 33km no Rīgas.

Kapsētā apbedīti 138 Vācijas armijas karavīri, kuri krituši kaujās pie Mazās Juglas Tīnūžu apkārtnē 1917. g. 1. – 2. septembrī, cīnoties pret 2. latviešu strēlnieku brigādes vienībām. Šeit apbedīti arī 73 nezināmi Krievijas armijas cīnītāji, kurus vācu karavīri apglabāja masu kapos, kapsētu stūros, uzliekot betona krustus ar tekstu “Unbekannte Russen”. Šie apglabātie ir latviešu karavīri no 6. Tukuma latviešu strēlnieku pulka, kas cīnījās Tīnūžu apkārtnē. Starpkaru periodā kapus kopa vietējie iedzīvotāji. 1935. gadā ar Vācijas valdības finansiālu atbalstu tika uzlikti granīta pieminekļi. Tagad rūpes par kapsētu uzņēmusies Ikšķiles novada pašvaldība.

Liepāderu Brāļu kapi “Leepader”

2014. gada 9. martā

Pirmā pasaules kara kritošo karavīru kapsēta “Liepāderi” atrodas Ikšķiles novadā, blakus Dobelniekiem, 28 km no Rīgas.

Kapsētā apbedīti 44 Vācijas armijas karavīri, kuri krituši 1917. gada 1. – 2. septembra kaujās pie Mazās Juglas upes cīņā pret 5. Zemgales un 7. Bauskas latviešu strēlnieku pulku.

Sākotnēji pie apbedītāju vietām tika uzlikti koka krusti. 1926. gadā ar Vācijas valdības finansiālu atbalstu iekārtoja: tika uzlikti betona krustiņi un granīta piemineklis.

Padomju okupācijas laikā kapsētu vairakkārt izdemolēja, vandāļi iznīcināja un sabojāja daļu betona krustu, tika arī izlauzti metāla vārti.

Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas rūpes par kapsētu uzņēmusies Ikšķiles pašvaldība. Kapu teritorijas sakopšanas darbos arī ir piedalījušies Vācijas armijas karavīri.

Brāļu kapi pie Pornīcu mājām

2014. gada 4. martā

Pie Pornīcu mājām Mazās Juglas kreisajā krastā, – 100 metrus no gājēju tilta atrodas Brāļu kapi ar pieminekli I pasaules karā un Latvijas Brīvības cīņās kritušajiem igauņu karavīriem. Ceļa malā ir ozolkoka plāksne ar uzrakstu “Brāļu kapi”. Kapi iesvētīti 1938. gada 18. septembrī. Uz kapa paugura 1990. gadā uzstādīts 1,9 metrus augsts granīta piemiņas akmens ar uzrakstu latviešu un igauņu valodā”:

“Par Latviju kritušajiem karavīriem 1919.”

Tā autors ir Stopiņu pagasta iedzīvotājs, tēlnieks Uldis Sterģis.

Brāļu kapi Ropažu parkā

2014. gada 14. jūlijā

Ropažu parkā atrodas Sarkanās (Padomju) armijas karavīru apbedījumi – 3 kopējas kapu kopas un 3 kapa plāksnes, centrā uzstādīts piemineklis (1959. gadā). Apbedīti 40 SA karavīri, kuri krituši vai miruši Ropažu skolā izvietotajā lauku ķirurģiskajā hospitālī 1944. gada oktobrī, kad notika cīņas ar vācu armiju par Rīgas ieņemšanu.

Brāļu kapi Bajāros

2013. gada 14. jūlijā

Ropažu novadā pie Zaķumuižas – Bajāru ceļa kreisajā pusē atrodas Sarkanās (Padomju) armijas karavīru kapsēta. Apbedīti 119 (visi zināmi) karavīri, kuri krituši 1944. gada oktobrī cīņās ar vācu armiju. Apbedījumi izvietoti 6 kopējās kapu kopās, 8 kapu plāksnes, centrālais piemineklis uzstādīts 1959. gadā.

Rekonstrukcija veikta 1981. gadā ar Krievijas vēstniecības Latvijā atbalstu. 2013.gadā kapi labiekārtoti.

Brāļu kapi Kākcienā

2014. gada 15. jūlijā

Ropažu novada Kākcienā (bij. Oškalnu ciemats) pie Laukruņģu mājām ir Sarkanās (Padomju) armijas karavīru kapsēta. Tajā apbedīti 165 karavīri, kuri krituši 1944. gada oktobrī cīņās ar vācu armiju par Rīgu, 7 kopējās kapu kopās.

1951. gadā šeit tika uzstādītas 5 kapa plāksnes un centrālais piemineklis

Brāļu kapi pie pansionāta “Ropaži”

2014. gada 14. jūlijā

Brāļu kapi atrodas Ropažu teritorijā pretim pansionātam “Ropaži”. Sarkanās (Padomju) armijas karavīru kapsētā apbedīti padomju karavīri, kuri krituši 1944. gada vasarā cīņās ar vācu armiju. Apbedīti 513 karavīri 7 kopējās kapu kopās, 22 kapu plāksnes, centrālais pieminēklis uzstādīts 1959. gadā. Kapu rekonstrukcija veikta 1981. gadā. Kopš 2001. gada brīvajā teritorijā pārapbedīti ap 300 Sarkanās armijas karavīri no neapzīmētām apbedījumu vietām Latvijā.

Piemiņas akmens Ropažos

2014. gada 14. jūlijā

2003. gadā Ropažu ciemata parkā atklāja piemiņas akmeni 1941. gadā un 1949. gadā represētajiem Ropažu novada iedzīvotājiem. Arī viņi bija kara upuri, daudzi no tālās Sibīrijas neatgriezās.

Pieminekļa autore – tēlniece Dzintra Jansone. Novada iedzīvotāji šeit pulcējas 14. jūnijā un 25. martā, pieminot tos cilvēkus, kuriem bija jāizcieš tālie moku ceļi prom no dzimtenes.

Piemiņas akmens latviešu strēlniekiem Tīnūžos

2014. gada 9. martā

2005. gada 3. septembrī Tīnūžos atklāja Mazās Juglas kaujas pieminekli “Varoņu altāris”. Pieminekļa autors tēlnieks Jānis Karlovs.

Mazās Juglas kauju muzejs “Tīnūžu muiža”

Piemīņas akmens Leģionāriem Zaķumuižā

2014. gada 14. jūlijā

Piemineklis leģionāriem tika atklāts 2003. gada 11. novembrī.

Pieminekļa autori: Guntas Darbvares skices, mākslinieks metālkalējs Edgars Spridzāns.

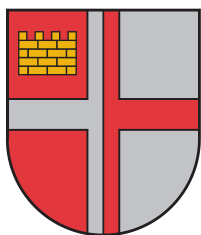
1944. gada rudenī, kad vācu armija atkāpās, cīņās ar Sarkanu armiju iesaistījās arī latviešu leģionāri. Leģionāru kapu vietas gan nav zināmas, iespējams, padomju okupācijas laikā ir iznīcinātas.

Šajā vietā Ropažu novada iedzīvotāji pulcējas 11. novembrī, lai pieminētu visus Latvijas brīvības cīnītājus.

Pirmā pasaules kara ierakumi Sauleskalnā

2014. gada februārī

Ikšķiles novads

Ropažu novads

“Ropažu partnerība”

KNHM

Atbildīgā par izdevumu: A.Martinsone

Tekstu autori: A.Martinsone, R. Pazare, J.Niedre

Izmantotas A.Martinsones fotogrāfijas

Izmantotā literatūra tekstam:

- Brāļu kapu komitejas materiāli. Latvijas kara kapi LV reģistrs;
- Lismanis Jānis. 1915. – 1920. gada kauju un kritušo Karavīru piemiņai. Rīga: 1999.
- Ikšķiles novada Kultūras mantojuma centra “Tīnūžu muiža” materiāli.

Izdevējs: Zaķumuižas pamatskolas vēstures entuziastu grupa ar biedrības “Ropažu partnerība” un Nīderlandes fonda KNHM atbalstu projektu konkursa “Sabiedrība ar dvēseli” ietvaros

Buklets sagatavots un iespiests: SIA “Valmieras tipogrāfija LAPA”

ISBN 978-9934-14-242-0

9 789934 142420